

tíðindablaðið
sosialurinn

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevur: P/f Sosialurinn ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyritakstjóri: Krisjan Dahl
Bláðfólk: Høgni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórfinn Smith
Ljósmyndari: Kallmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurinn
Prent: P/f Pressan 1981

Søgan um Waldheim

HEIMURIN er rættiliga skakaður av søguni um Kurt Waldheim. Hesin háttvirði maður hevur lutvist verið uttanríkisráðharri í Eysturriki, men fyrst og fremst er hann kendur sum ST-aðalskrivari gjøgnum 10 ár. Og orsökini til at hann ikki helt fram í hesum starvi er bert tann, at Kina vildi hava ein aðalskrivara úr Triðja heiminum.

SUM krúnuna á verkinum vildi hann nú lata seg velja til forseta í landi sínum. Hetta hevði alt verið frálíkt, um ikki menn fóru at kanna hansara fortíð og komu fram við, at hann hevði verið í týskari hertænastu og møguliga hvøi gjørt seg sekan í krigsbrotverkum. Í hvussu er veit hann fyrri vist meira um týska yvirgangin, enn hann hevur viljað verið við.

HENDA søgan kann í hvussu er minna okkum um, hvussu skroypiligt fólkaraðið kann vera, og hvussu væl fólk duga at tilpassa seg tann politikk, sum í løtuni er »in«.

TAD var í 1938, at Hitler rættilliga hevði fingið eitt gott eyga á Eysturriki, og hann bert sóknadist eftir einum góðum páskoti fyrri at leggja á hetta land. Táverandi kanslarin í Eysturriki, Schuschnigg, útskrivaði fólkakvøðu, tá hóttnin frá Týsklandi tyktist at vera størri enn nakrantíð, og við hesi fólkakvøðu skuldu eysturrikar atkvøða, um teir ynsktu eitt frælst óheft Eysturriki. Alt bendi á, at størri ja-meirluti fór at vera fyrri hesum uppskoti, og millum teirra, sum bardust móti týsku hóttnini var júst Waldheim og pápi hansara.

MEN AETLANIN um fólkakvøðu fekk øði í Hitler, og hann fekk sær við hjálp frá quislingum í Eysturriki páskot fyrri at gera innrás. Hitler útskrivaði eisini fólkakvøðu, og hann fekk nú stóran meirluta fyrri, at Eysturriki skuldi gerast partur av Týsklandi. Waldheim saman við nógvum øðrum eysturrikarum lagaðu seg skjótt til nýggju støðuna. Hann gjørdist limur í einum nasistiskum felagsskapi og fór í týska hertænastu. Høvdu týskarar vunnið kriggið hevði neyvan nakar ivi verið um hansara framhaldandi stuðul til

oddagrein

nasistisku yvirmegina. Men nú taptu týskarar, og nú passaði tað Waldheim at gerast ein góður demokrat, sum eingin hevði kunnað sett fingrarnar á um ikki...

WALDHEIM var nú hvørki betri ella verri enn so mangur annar. Vit skulu ikki fara longur enn til Danmarkar fyrri at finna júst somu støðu. Týskarar høvdu ongargrupuleikar av dønum undir her-setingini so leingi tað gekk týsku herunum væl. Danir framdu nærum sjálvkravdir grovastu grundlógargrot sum at seta leiðandi kommunistar fastar bert tí teir vóru kommunistar. Tað var ikk fyrr enn, at tað fór at ganga týskarum illa í hond, at danir enn tá hálvhjártadur fóru at gera móttøðu móti týskarum.

Ein fær gásarhold bert við tankanum um, hvat vildi hent við dønum og okkum, um týskarar høvdu vunnið. Til alla Guds lukku vórðu vit hersett av Bretum. Hetta var heppið ikki bert tí tað spardi okkum fyrri týskt ræði, men tað er sanniliga nakað, sum bendir á, at vit ikki høvdu verið mætari enn eysturrikarar og danir.

EYSTURRIKARAR valdu Waldheim hóast hansara fortíð. Tað verður teirra skomm men neyvan nøkur hóttna móti fólkaraðinum har.

VIT hava bert gott av at verða mint á, hvat tað kann enda við, um vit lifra fyrri ódemokratiskum frybrigdum.

TEY politisku sjónarmið, sum Waldheim lifraði fyrri, eru als ikki ókend í nútíðini og heldur ikki ókend her á landi.

OG var lítill umbering fyrri Waldheim, so er als eingin umbering hjá teimum, sum í dag beinleiðis og við eftirlæti bakka slíkan politikk upp. Vit hava hóast alt munaði størri royndir í dag av avleiðingunum, enn Waldheim hevði árin 1938 til 1984.

MEN kanska eru eisini her á landi tey, sum ikki læra av søguni. Og tað er so okkara skomm.

»Bannið tubbakkid!«

Worldwatch Institute, ein óheftur granskingarstovnur, ið greinar og gevur ávaring um heimstrupuleikar, hevur givið út eina frágreiðing við heitinum »Bannið tubbakkid!«

Kanningaryvirliðið byggir á eina stóra nøgd av evnisfangi, ið er rannsakað og viðgjørt av William W. Chandler. Tann aðal hugsan, ið hann byggir sína frásøgn á, er, at tubbakk elvir til fleiri andlát og mein millum tilkomið fólk enn nakað annað eiturevni í umhvørvinum.

Fyri at fáa bilbukt við tí

alheims eilsuvandanum, sum roykingin er, mælir høvundin til við stuðli í upplýsingarherferðum at fáa í lag roykibann á vinnustøðum, í matarhøllum og á almennum støðum. Fyrst og fremst er tað tann óbeinleiðis roykingin, ið hevur Chandlers áhuga.

Hann setir fram fleiri uppskot: eitt er »umvegis-roykjararættindafelagskapur« til royndir at ávirka myndugleikarnar við skatti at minka um roykingina. Hetta kundi eggjað teimum hósomum roykjarunum til at leggja

av vegna tann høga kostnaðin, og hetta kundi eisini medvirkað til, at tey ungu ongantið byrjaðu. Nýggjar viðtøkur koma við vissu ikki at yvirtala roykjarar til at halda upp. Ikki heldur fer tað at forða fyrri, at ungdomur verður bundin av tubbakk.

Men uttan meira ábyrgdarkent avreksverk frá myndugleikum, læknaserfrøðingum og almennum áhugabólum kemur eildarnýtslan av tubbakk bert at økja sambært William W. Chandler.

Politikarar leggið av at roykja!

Norskir heilsu- og myndugleikar fara í vigskarð fyrri eini risa anti-roykiherferð. Hvør einasti politikari í landinum fær vitjan fyrri persónliga at gera seg kunnugan við skaðarínini av tubbakinum.

»Durð-til-durð«-atgerðin skal halda áfram millum politikarar í øðrum londum. Í gjár fór gongd á stórverkið »politikara-samband um tubbaksskaðar« — og tann fyrsta, ið fekk vitja, var forsætisráðharrin Gro Harlem Brundtland.

Nú slepst ikki undan, nú er tað tvingandi neyðugt, at heimspolitikarar mæta

hesi nýggju farsóttini við politiskum brøgdum. Tann læknaføðiligi serkunnleikin hevur sagt frá hesum í mongum frágreiðingum og framburðum. Nú eru tað politikararnir, ið hava bóltin, nú mugu teir fara til verka, meðan tíð er, sigur staðarfysikus Frederik Melbye, ið er formaður í »Nationalforeningen for folkehelsen«, við svenska blaðið »Dagens Nyheter«.

2,5 milliónir doyggið

»Støðgið royki-farsóttini«,

eru loysunnarorðini hjá stóratgerðini, ið sett er í gongd av teimum stóru alheimsheilsusamsskipanum, tann Internationala Krefunionen og tann Internationala Tuberkuloseunionen. Noreg verður mett sum eitt undan-gonguland í arbeiðinum við tubbaksskaðunum, tí er avrátt at byrja í Noregi, og síðani verður hildið áfram í øðrum londum, sigur Melbye. Hvørt ár doyggja hálvttriðja millión fólk í heiminum av sjúkum völdar av royking. Bert í Noregi tekur roykurin livið av millum fyra og fimm túsund fólkum.

Rætting til Skálavík

Í greinini um Skálavík seinasta leygardag manglaðu nøkur orð, soleiðis at ein setningur onga mein-ing gevur.

Orðingin av tí partinum av greini skal vera: »Nær markið, ið var millum bygdarnar framman undan útskiptingini nú fyrri nokrum árum síðani, man vera ilt at siga við vissu, men vit vita, at fyrsta bygdin í Føroyum, ið óðalsbýtti hagan, var Seyrvágur. Hetta var tá

teir høvdu keypt alla jørðina í bygdini, sum norska

aðalsættin Benkestokk hevði átt.

Brævavinir!

Jeg er en norsk jente som ønsker færøyske brevvenner. Jeg ville bli veldig takknemlig, hvis dere ville trykke dette brevet i avisen deres. Jeg er 17 år og jeg interesserer meg for

språk, sport, dyr, musikk og reiser.

Adressen min er:
Margit Kjetsaa
Lybekkvn. 12 a
0385 Oslo 3
Norge